

OBSAH

Předmluva autorova	11
Předmluva k druhému vydání	12
Úvod a stručný přehled	13

1 ● KAPITOLA. PŘÍKLADY ÚLOH O CHARAKTERISTICKÝCH HODNOTÁCH Z TECHNICKÉ MECHANIKY .....

15

1. Problémy stability

1.1. Vzpěr prutu; prut vetknutý — volný	15
1.2. Vzpěr prutu vetknutého — kloubově uloženého	18
1.3. Vzpěr prutu se zřetelem k jeho vlastní váze	19
1.4. Vzpěra uložená na pružném podkladě	20
1.5. Vybočení nosníku namáhaného ohybem	21
1.6. Torze a vybočení nosníků s průřezem Γ	23
1.7. Hřídel namáhaný tlakem a torzí	24
1.8. Vzpěr kruhového oblouku	25

2. Problémy kmitání

2.1. Kmity volně zavěšeného lana	28
2.2. Torzní kmity prutů	30
2.3. Ohybové kmity prutu	31
2.4. Příklad fyzikálního problému se zápornými charakteristickými hodnotami	33
2.5. Kmitání prutu se zřetelem k jeho váze	35
2.6. Kritické otáčky hřídelů s gyroskopickými účinky	36
2.7. Torzní kmity kotoučů	38

3. Doplnky

3.1. Problémy charakteristických hodnot v souvislosti s tzv. „rozvětvěním“	40
3.2. Soustavy diferenciálních rovnic	41
3.3. Jiné okrajové podmínky; vztahy mezi hodnotami na obou koncích intervalu	43
3.4. Problémy charakteristických hodnot u parciálních diferenciálních rovnic	43
3.5. Smíšené cvičební úlohy k I. kapitole	45

2 ● KAPITOLA. MATEMATICKÉ POMOČNÉ PROSTŘEDKY

4. Základní poznatky o problémech charakteristických hodnot	52
4.1. Příklady různých jevů při problémech charakteristických hodnot	52
4.2. Označení	58
4.3. Pojem „samoadjungovaný“	61
4.4. Zobecněná ortogonalita	63
4.5. Reálnost charakteristických hodnot	65
4.6. Dirichletova formule	67
4.7. Problémy třídy G	68
4.8. Příklad samoadjungovaného problému s nereálnými charakteristickými hodnotami	69
4.9. Definitní problémy charakteristických hodnot	70
5. Greenova funkce u obyčejných diferenciálních rovnic	
5.1. Definice Greenovy funkce	73
5.2. Důkaz vzorce pro řešení okrajové úlohy	75
5.3. Konstrukce Greenovy funkce z fundamentálního systému	76
5.4. Symetrie Greenovy funkce pro samoadjungované okrajové úlohy	80
5.5. Jednoduché příklady Greenových funkcí	84
5.6. Greenova rezolventa pro necharakteristické hodnoty	85
5.7. Podmínka pro charakteristické hodnoty	85
5.8. Chování Greenovy rezolventy v bodě charakteristické hodnoty λ	88
5.9. Vícenásobné charakteristické hodnoty	90
5.10. Semidefinitní úlohy o charakteristických hodnotách	93
6. Greenova funkce u parciálních diferenciálních rovnic	
6.1. Základní pojmy	94
6.2. Speciální třída problémů	95
6.3. Greenova funkce, předběžné poznámky	98
6.4. Řešení okrajové úlohy pomocí Greenovy funkce	99
6.5. Jiné typy parciálních diferenciálních rovnic	101
7. Vztahy k integrálním rovnicím	
7.1. Problémy třídy G a integrální rovnice	102
7.2. Výsledky z teorie integrálních rovnic	105
7.3. Aplikace na problémy třídy G	108
7.4. Integrální rovnice a parciální diferenciální rovnice	110
7.5. Problémy třídy G a Volterrovy integrální rovnice	112
7.6. Příklad	116
7.7. Asymptotické rozložení charakteristických hodnot	117
7.8. Smíšené cvičební úlohy k II. kapitole	121

3 ● KAPITOLA. KRÁTKÝ NÁSTIN MATEMATICKÉ TEORIE

8. Minimalizující vlastnosti charakteristických hodnot	
8.1. Minimalizující vlastnost nejmenší charakteristické hodnoty	128
8.2. Provedení důkazu	129

8.3. Minimalizující vlastnosti vyšších charakteristických hodnot	132
8.4. Courantův princip maxima-minima	135
8.5. Srovnávací věta	137
9. Věta o odhadu	
9.1. Formulace věty	138
9.2. Příklad k větě o odhadu	140
9.3. Důkaz věty o odhadu	142
9.4. Srovnání s problémy řešitelnými v uzavřeném tvaru	143
10. Věta o rozvoji	
10.1. Předběžné poznámky	144
10.2. Fourierovy koeficienty	145
10.3. Parsevalova formule	146
10.4. Pomocná věta o jistých řadách s charakteristickými funkcemi	149
10.5. Konvergence Fourierovy řady	151
10.6. Věta o rozvoji. Důkaz v případě $n = 0$	152
10.7. Pomocná úvaha	154
10.8. Věta o rozvoji, závěr důkazu pro $n > 0$	155
11. Doplnky	
11.1. Elementární důkaz minimalizujících vlastností u rovnic 2. řádu	156
11.2. Minimalizující vlastnosti charakteristických hodnot u parciálních diferenciálních rovnic	162
11.3. Dvojparametrické problémy charakteristických hodnot; křivky charakteristických hodnot	166
11.4. Smíšené cvičební úlohy k III. kapitole	167

4 ● KAPITOLA. METODA POSTUPNÝCH APROXIMACÍ

12. Schwarzovy konstanty	
12.1. Metoda postupných aproximací ve všeobecném případě	172
12.2. Zavedení Schwarzových konstant a_k a kvocientů μ_k	173
12.3. Veličiny μ_k tvoří monotónně nerostoucí posloupnost	177
12.4. Dolní odhad první charakteristické hodnoty	178
12.5. Postup při praktickém provádění metody	181
12.6. Příklady k numerickému provádění metody	183
13. Grafická integrace	
13.1. Jednoduchá grafická integrace	186
13.2. Proměnná pólová distance	189
13.3. Dvojnásobná grafická integrace	191
13.4. Zvláštní případ obyčejného vláknového polygonu	193
13.5. Připojení okrajových podmínek	193
13.6. Grafické provedení metody postupných aproximací	195
13.7. Grafické určení hodnoty μ_1	197

14. Doplnky

14.1. Metoda postupných aproximací u parciálních diferenciálních rovnic	200
14.2. Krylovova-Bogoljubovova věta pro problémy třídy G	202
14.3. Důkaz hlavní formule (12.19) pomocí věty o rozvoji	205
14.4. Konvergence iterační metody u okrajových úloh	208
14.5. Kochova metoda pro vyšší charakteristické hodnoty	210
14.6. Smíšené cvičební úlohy ke IV. kapitole	210

5 ● KAPITOLA. NUMERICKÉ ZPRACOVÁNÍ MINIMALIZUJÍCÍCH VLASTNOSTÍ

15. Základy Ritzovy metody

15.1. Tři principy minima	217
15.2. Obecná Ritzova metoda	220
15.3. Galerkinovy rovnice	221
15.4. Převedení na sekulární rovnici	223
15.5. Lineární předpoklad u Kamkeova principu minima	227
15.6. Grammelovy rovnice	228
15.7. Numerické příklady	230
15.8. Vyšší aproximace podle Ritzovy metody	233

16. Další poznámky k Ritzově metodě

16.1. Eulerovy rovnice variačního počtu	335
16.2. Příklad. Problém charakteristických hodnot	339
16.3. Obrácená formule otázky a Ritzova metoda	340
16.4. Metoda energie při úlohách o kmitání	241
16.5. Ohybové kmity	242
16.6. Příklad. Torzní kmity	244
16.7. Metoda energie u parciálních diferenciálních rovnic	247
16.8. Problémy stability	249
16.9. Grafické provedení Ritzovy metody	250
16.10. Grafická konstrukce Grammelových rovnic	251
16.11. Smíšené cvičební úlohy k V. kapitole	254

6 ● KAPITOLA. ÚLOHY O CHARAKTERISTICKÝCH HODNOTÁCH U MATIC

17. Základní fakta o problémech charakteristických hodnot u matic

17.1. Označení	262
17.2. Matice se speciálními vlastnostmi	263
17.3. Kvadratické a hermiteovské formy	265
17.4. Reálná charakteristická čísla	270
17.5. Zobecněná unitárnost charakteristických vektorů	272
17.6. Příklady mezistupňových úloh z mechaniky	273
17.7. Příklady obecných problémů charakteristických hodnot z mechaniky	280
17.8. Hermiteovská samoadjungovanost u integro-diferenciálních rovnic	287

18. Extremální vlastnosti charakteristických čísel	
18.1. Definice charakteristických čísel pomocí problémů maxima	291
18.2. Provedení transformace k hlavním osám	293
18.3. Důsledky a odhady	296
18.4. Simultánní transformace k hlavním osám dvou hermiteovských forem	298
18.5. Příklad: Geometrický význam charakteristických vektorů dvou kvadratických forem	302
18.6. Courantův princip maxima-minima	304
18.7. Věta o odhadu	306
18.8. Numerické použití věty o odhadu	308
19. Iterační metoda a hlavní vektory	
19.1. Iterační metoda v obecném případě	310
19.2. Horní a dolní odhady charakteristických čísel	315
19.3. Snížení řádu	318
19.4. Numerický příklad	320
19.5. Zavedení hlavních vektorů	324
19.6. Důkaz věty o rozvoji	326
19.7. Konvergence iterační metody u speciálních problémů charakteristických hodnot	327
19.8. Důsledky o mocninách matice	328
19.9. Soustavy obyčejných lineárních diferenciálních rovnic	330
19.10. Konstantní koeficienty a hlavní vektory	333
20. Doplnky	
20.1. Maticové polynomy a Cayleyova rovnice	335
20.2. Maticové funkce a maticové potenční řady	338
20.3. Přibližná řešení soustav lineárních rovnic	341
20.4. Odhady pro charakteristická čísla matic	343
20.5. Zvláštní metody k sestavení charakteristické rovnice	348
20.6. Smíšené cvičební úlohy k VI. kapitole	350

7 ● KAPITOLA. METODA DIFERENCÍ

21. Metoda diferencí pro první aproximaci u obyčejných diferenciálních rovnic	
21.1. Popis metody diferencí	356
21.2. Příklad u diferenciální rovnice 2. řádu	358
21.3. Příklad diferenciální rovnice 4. řádu	360
21.4. Přímé přibližné řešení diferenčních rovnic	362
21.5. Minimalizující vlastnost nejmenší diferenční charakteristické hodnoty	364
22. Některá zlepšení metody diferencí	
22.1. Finitní výrazy	366
22.2. Metoda diferencí pro vyšší aproximaci	368
22.3. Příklad na metodu diferencí pro vyšší aproximaci	369
22.4. Formule pro přesnější aproximace	370
22.5. Příklad	373
22.6. Postup v obecném případě	374

23. Metoda diferencí u parciálních diferenciálních rovnic

23.1. Obyčejná metoda diferencí neboli metoda první aproximace	376
23.2. Příklad. Vlastní kmity eliptické membrány	378
23.3. Metoda diferencí pro vyšší aproximace	379
23.4. Přesnější aproximace	381
23.5. Příklady: Kmitání membrány	384
23.6. Smíšené cvičební úlohy k VII. kapitole	391

8 ● KAPITOLA. RŮZNÉ JINÉ METODY

24. Poruchový počet

24.1. Popis metody	400
24.2. Vícenásobné charakteristické hodnoty	404
24.3. Souvislost s Rayleighovým principem	406
24.4. Příklad k poruchovému počtu. Vzpěr těžkých tyčí	408

25. Další metody

25.1. Dunkerleyova formule pro složené systémy	410
25.2. Southwellova formule	411
25.3. Minimum střední kvadratické odchylky	412
25.4. Kolokace	413
25.5. Rozvoj v řetězový zlomek. Mathieuova diferenciální rovnice	416
25.6. Charakteristické funkce ve tvaru nekonečných řad	419
25.7. Smíšené cvičební úlohy k VIII. kapitole	420

Seznam vyšetřovaných příkladů	429
-------------------------------------	-----

Tabulka I. Jednoduché příklady z technické praxe na problémy charakteristických hodnot u obyčejných diferenciálních rovnic	434
Tabulka II. Jednoduché příklady z technické praxe na problémy charakteristických hodnot u parciálních diferenciálních rovnic	449
Tabulka III. Dirichletovy okrajové části	451
Tabulka IV. Jednoduché příklady Greenových funkcí	452
Tabulka V. Některé problémy charakteristických hodnot s rovnicemi 2. řádu řešitelné v uzavřeném tvaru	454
Tabulka VI. Transcendentní rovnice pro charakteristické hodnoty u nejjednodušších problémů	458
Tabulka VII. Příklady grafického provedení metody postupných aproximací	464
Tabulka VIII. Příklady matic se zvláštními vlastnostmi	466
Tabulka IX. Příklady matic s různými (hrubými) odhady charakteristických čísel	470
Tabulka X. Přehledné srovnání problémů charakteristických hodnot u matic a u diferenciálních a integrálních rovnic	472
Tabulka XI. Výrazy pro metodu diferencí u obyčejných diferenciálních kvocientů	478
Tabulka XII. Výrazy pro operátory Δ a $\Delta\Delta$ u metody diferencí	480
Tabulka XIII. Výsledky metody diferencí u kosočtverečné membrány z odst. 23.5	482
Tabulka XIV. Výsledky metody diferencí pro trojúhelníkovou membránu z odst. 23.5	484
Tabulka XV. Spektra mřížkových oborů až k počtu $N = 6$ vnitřních mřížkových bodů. ...	485
Další literatura	487